

TURIZMNING DAVLAT VA HUDUDLAR IQTISODIYOTIDAGI O'RNI

Kenjayeva Mohinur

Toshkent kimyo xalqaro universiteti, turizm fakulteti, talabasi

Mirbositov Ibrohim

Toshkent kimyo xalqaro universiteti, turizm fakulteti, talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola turizmning davlatlar va mintaqalarning iqtisodiy hayotiylikiga o'zgartiruvchi ta'sirini o'rganib, uning tobora o'zaro bog'langan dunyoda rivojlanish va farovonlikning asosiy omili sifatidagi ahamiyatini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: turizm, hududlar, davlat, iqtisodiy o'sish, iqtisodiyot, tarixiy boyliklar.

АННОТАЦИЯ

В этой статье исследуется преобразующее влияние туризма на экономическую жизнеспособность стран и регионов, подчеркивая его важность как ключевого фактора развития и процветания во все более взаимосвязанном мире.

Ключевые слова: туризм, регионы, государство, экономический рост, экономика, исторические ресурсы.

ANNOTATION

This article explores the transformative impact of tourism on the economic vitality of nations and regions, highlighting its importance as a key driver of development and prosperity in an increasingly interconnected world.

Key words: tourism, regions, state, economic growth, economy, historical resources.

KIRISH

Turizm butun dunyo bo'ylab davlatlar va mintaqalarning iqtisodiy manzarasini shakllantiruvchi qudratli kuch sifatida paydo bo'ldi. Sayyohlar uchun dam olish va ko'ngil ochish bilan bir qatorda, turizm sanoati iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, bandlik imkoniyatlarini oshirish va jamoalarda infratuzilmani rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Davlatlar va mintaqalar o'zlarining tabiiy, madaniy va tarixiy boyliklaridan foydalanishga intilishlari sababli, ular farovonlik va barqarorlikni oshirishning strategik yo'li sifatida turizmga tobora ko'proq murojaat qilmoqdalar. Shu nuqtai nazardan, turizmning davlatlar va mintaqalar iqtisodiyotiga ko'p qirrali ta'sirini o'rganish nafaqat moliyaviy o'sishni rag'batlantiradigan, balki ijtimoiy farovonlik va madaniy boylikka yordam beradigan omillarning dinamik o'zaro ta'sirini ochib beradi.

[1]

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Jahon iqtisodiyoti rivojlanishda davom etar ekan, turizm sanoati butun dunyo bo'ylab davlatlar va mintaqalar uchun iqtisodiy o'sish va rivojlanishning asosiy omili sifatida ajralib turadi. Turizm nafaqat daromad keltiradi va ish o'rinlarini yaratadi, balki infratuzilmani rivojlantirishga, madaniyatni saqlashga va jamoalarda barqaror amaliyotga hissa qo'shadi. Ushbu maqolada biz turizm shtatlar va mintaqalarning iqtisodiy farovonligida qanday muhim rol o'ynashini ko'rib chiqamiz.[2]

1. Iqtisodiy ta'sir: Turizm mehmonlarning turar joy, ovqatlanish, transport, xarid qilish va o'yin-kulgiga sarflagan xarajatlari orqali daromad keltirish orqali iqtisodiyotga sezilarli hissa qo'shadi. Sayyohlik dollarlarining bunday oqimi iqtisodiyotning turli sohalari, jumladan, mehmondo'stlik, chakana savdo, transport va dam olish faoliyatini rag'batlantiradi. Turizm faoliyatidan olinadigan daromadlar bevosita davlatlar va mintaqalar yalpi ichki mahsulotiga hissa qo'shib, iqtisodiy o'sish va barqarorlikni ta'minlamoqda.

2. Ish o'rinlari yaratish: Turizm sanoati muhim bandlik manbai bo'lib, mehmonxonalar, restoranlar, turoperatorlar, transport xizmatlari va suvenirlar do'konlari kabi turli sohalarda ish o'rinlarini yaratadi. Turizmga ko'p ishonadigan shtatlar va mintaqalarda bu sektor malakali va malakasiz ishchilar uchun imkoniyatlar yaratadi va shu bilan ishsizlik darajasini pasaytiradi va jamoalarda turmush darajasini yaxshilaydi.

3. Infratuzilmani rivojlantirish: O'sib borayotgan turizm sanoatini qo'llab-quvvatlash uchun shtatlar va hududlar ko'pincha aeroportlar, yo'llar, jamoat transporti va dam olish maskanlari kabi infratuzilma loyihalariga sarmoya kiritadilar. Yaxshilangan infratuzilma nafaqat tashrif buyuruvchilarning umumiy tajribasini yaxshilaydi, balki mahalliy aholiga yaxshi ulanish, qulayliklardan foydalanish va hayot sifatini oshirish orqali ham foyda keltiradi.

4. Madaniy merosni saqlash: Turizm mahalliy madaniyat, meros va an'analarni saqlash va targ'ib qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Sayyohlar haqiqiy tajribaga intilayotganda, shtatlar va mintaqalar o'zlarining noyob madaniy boyliklarini, jumladan, tarixiy joylar, festivallar, oshxonalar, hunarmandchilik va sahna san'atlarini himoya qilish va namoyish etishga da'vat etiladi. Madaniy merosni asrab-avaylash orqali turizm o'zlikni saqlashga, jamiyat g'ururiga va madaniyatlararo almashinuvga hissa qo'shadi.[3]

5. Barqaror amaliyotlar: Atrof-muhitni muhofaza qilish va barqaror turizm amaliyotlari haqida xabardorlikni oshirish bilan shtatlar va mintaqalar atrof-muhit va mahalliy hamjamiyatlarga salbiy ta'sirlarni minimallashtirish uchun mas'uliyatli turizm tashabbuslariga e'tibor qaratmoqda. Barqaror turizm nafaqat tabiiy resurslar va biologik xilma-xillikni saqlaydi, balki ekologik ongli sayohatchilarni jalb qilish va atrof-muhitni muhofaza qilishni rag'batlantirish orqali uzoq muddatli iqtisodiy o'sishga yordam beradi.

6. Iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish: Turizm iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish uchun katalizator bo'lib xizmat qiladi, ayniqsa an'anaviy tarmoqlarga qaram bo'lgan yoki iqtisodiy muammolarga duch kelgan hududlarda. Sayyohlik infratuzilmasini rivojlantirish, noyob diqqatga sazovor joylarni targ'ib qilish va bozorlarni maqsadli yo'lga qo'yish orqali shtatlar va hududlar o'zlarining daromad manbalarini diversifikatsiya qilishlari, yagona sanoatga qaramligini kamaytirishlari va iqtisodiy o'zgarishlarga chidamliligini kuchaytirishlari mumkin.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Davlatlar va mintaqalar iqtisodiyotida turizmning o'rni ko'p qirrali va ahamiyatlidir. Bu erda ko'rib chiqilishi kerak bo'lgan ba'zi asosiy fikrlar:

1. Daromadlarni ishlab chiqarish: Turizm shtatlar va mintaqalar uchun turar joy, transport, oziq-ovqat va ichimliklar xizmatlari, suvenirlar va ko'ngilochar tadbirlar kabi faoliyatlar orqali asosiy daromad manbai bo'lib xizmat qiladi. Turistlarning sarf-xarajatlari mahalliy iqtisodiyotga bevosita pul kiritib, mintaqadagi korxonalar va sanoatning rivojlanishiga hissa qo'shadi.

2. Bandlik imkoniyatlari: Turizm sanoati mehmonxona xodimlari va ekskursiya gidlaridan tortib, restoran ishchilari va transport provayderlarigacha bo'lgan keng ko'lamli ish imkoniyatlarini yaratadi. Turizm gullab-yashnagan sari, u ish o'rinlarini yaratishni rag'batlantiradi va shtatlar va mintaqalarda ishsizlik darajasini pasaytirishga yordam beradi.

3. Infratuzilmani rivojlantirish: Sayyohlar oqimini qondirish uchun shtatlar va mintaqalar ko'pincha o'zlarining infratuzilmasini, jumladan, transport tarmoqlari, turar joylar va diqqatga sazovor joylarni yaxshilashga sarmoya kiritadilar. Ushbu infratuzilmani yangilash nafaqat tashrif buyuruvchilar tajribasini yaxshilaydi, balki mahalliy aholi va korxonalarga ham foyda keltiradi.[4]

4. Iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish: Turizm davlatlar va mintaqalarga o'z iqtisodlarini diversifikatsiya qilishga yordam beradi, ularning yagona sanoatga bog'liqligini kamaytiradi. Madaniy meros, tabiiy resurslar va noyob diqqatga sazovor joylarni targ'ib qilish orqali turizm yil davomida tashrif buyuruvchilarni jalb qilishi va daromad oqimini barqarorlashtirishi mumkin.

5. Madaniy almashinuv va asrab-avaylash: Turizm turli millatga mansub odamlarni birlashtirib, turli madaniyatlarni tushunish va qadrlashni rag'batlantirish orqali madaniy almashinuvni rivojlantiradi. Bundan tashqari, turizm tarixiy joylar, an'analar va mahalliy hunarmandchilikni saqlashni rag'batlantirishi, davlatlar va mintaqalarning madaniy merosini himoya qilishi mumkin.

6. Kichik biznesni rag'batlantirish: Turizm kichik biznes va tadbirkorlarning rivojlanishi uchun platforma bo'lib, mahalliy hunarmandlar, turoperatorlar va restavradorlarga o'z mahsulotlari va xizmatlarini global auditoriyaga namoyish etish imkoniyatlarini taqdim etadi. Kichik biznesni qo'llab-quvvatlash shtatlar va mintaqalarning jonli va haqiqiylikiga hissa qo'shadi.[5]

Xulosa qilib aytganda, turizm iqtisodiyotni rivojlantirish, bandlik imkoniyatlarini yaratish, infratuzilma o'sishini rag'batlantirish, iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, madaniyatni saqlash va shtatlar va mintaqalarda mahalliy biznes imkoniyatlarini kengaytirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Uning ta'siri moliyaviy yutuqlardan tashqariga chiqadi, chunki u ijtimoiy hamjihatlikni, madaniyatlararo tushunishni va barqaror rivojlanishni rag'batlantiradi va uni butun dunyo bo'ylab jamoalar uchun farovonlik va taraqqiyotning asosiy omiliga aylantiradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, shtatlar va mintaqalarda iqtisodiy o'sishni ta'minlashda turizmning rolini e'tiborsiz qoldirib bo'lmaydi. Iqtisodiy foydadan tashqari, turizm ijtimoiy hamjihatlikka, madaniy almashinuvga va atrof-muhitni muhofaza qilishga hissa qo'shadi va uni barqaror rivojlanishning muhim ustuniga aylantiradi. Shtat va mintaqalar turizm salohiyatidan foydalanar ekan va sanoatni qo'llab-quvvatlash bo'yicha strategik siyosatni amalga oshirar ekan, ular o'z jamoalari uchun inklyuziv o'sish, farovonlik va yorqin kelajakka yo'l ochadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Tuxliyev I.S., Xaitboyev R., Tursunova G.R. Turizm asoslari. O'quv-uslubiy murakkab. - Samarqand, SamISI, 2013. - 372 b.[1]
2. Qudratov G.H., Pardayev M.Q., Otaboyev R. O'zbekistonda turizm salohiyati va uni rivojlantirishda davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari. // xizmat ko'rsatish va turizm sohalarini rivojlantirish: muammolar va ularning yechimlari. - T.: Iqtisodiyot va moliya, 2008. - b. 61-70.[2]
3. Hayitboyev R., Sattarov A. Turizm marshrutini ishlab chiqish texnologiyasi. Samarqand, 2011 yil.[3]
4. Matyakubov U.R. —Ekologik vaziyatni hisobga olgan holda turizmning samaradorligi takomillashtirish yo'nalishlari va istiqbollari mavzusida. nomzodlik dissertatsiyasining konspekti. – Samarqand, 2011. – 12 b.[4]
5. Halikulov A.N. —Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatish sifati va samaradorligini oshirish imkoniyatlar dissertatsiya konspekti. Abstrakt. – Samarqand, 2010. – 25 b.[5]